

5
Gimnastičarke na sletu, 1938.,
MGP D 575/2000 (vl. Livia Tuđa)

6
Pazin. Restaurant "Istra", 1959., MGP 2823

7
Mladen Rusac ispred Motela "Lovac",
oko 1968. (?), MGP D 21/2018
(vl. Mladen Rusac)

8
Mliječni restoran, interijer, 8. desetljeće
20. stoljeća (preuzeto iz knjige *Pazin*,
str. 107, sl. 98)

IZLOŽBA

Autorica: **Maja Zidarić Pilat**

Suradnici: **Denis Visintin, Adriana Putinja**

Računalna priprema i oblikovanje: **Intuo / Pazin**

Lektura: **Martina Šajina Ivetić**

Korektura: **Adriana Putinja**

Tisak naljepnica, plakata i pozivnica: **Grafički studio Ježtisak / Mali Ježenj**

Tehnički postav izložbe: **Vesna Kalac, Adriana Putinja,**
Denis Visintin, Vedran Pilat, Maja Zidarić Pilat, Darko Zidarić

DEPLIJAN

Nakladnik: **Muzej Grada Pazina**

Za nakladnika: **Maja Zidarić Pilat**

Autorica teksta deplijana, urednica: **Maja Zidarić Pilat**

Lektura: **Martina Šajina Ivetić**

Korektura: **Adriana Putinja**

Oblikovanje, informatička obrada i prijelom: **Intuo / Pazin**

Tisak: **Grafomark d.o.o. / Zagreb**

Izložba je realizirana sredstvima Ministarstva kulture Republike Hrvatske, Grada Pazina i Muzeja Grada Pazina.

Gremo na kafe!

Kava, taj čarobni napitak sačinjen od mljevenih zrna *Coffe Arabice*, najčešći je poziv na druženje. Najzanimljivija legenda o tome kako je kava otkrivena, povezuje se uz ime pastira Kaldija koji je na ispaši primijetio da se njegove ovce ponašaju iznimno *živahno* žvačući bobice njemu do tada nepoznatog grma. Nakon što je bobice ubrao te ih namakao u vodi, Kaldi je popio prvu inačicu kave ikad stvorenu.

Kava je prvotno uzgajana na području današnje Etiopije. Od 9. stoljeća širi se u Meku, Istanbul i Europu gdje je iznimno brzo postala popularna, pa čak i potrebna za vrijeme održavanja posta. Prve kavane otvorene su u 15. stoljeću u Meki i ubrzo su postale poznate širom svijeta. Prva je europska kavana otvorena u 17. stoljeću u Veneciji dok je prva hrvatska otvorena u Zagrebu 1748. godine.

U vrijeme kada su kavane značajni dijelovi novog društva kao i središta malih društvenih revolucija, Pazin u urbanom smislu tek počinje rasti i širiti se iz uskog pojasa oko Kaštela. Na kraju 19. stoljeća u Pazinu je djelovao 21 kafić, gostiona ili *oštarija*, nekoliko hotela i restorana te jedna kavana, a najvjerojatnije su svi bili pozicionirani u današnjem starom dijelu grada. *Restaurant-hotel Langhammer* (kasnije *Depiera*), *Cafe Centrale* i *Cafe Depiera* (1, 2) lako je uočiti na starim razglednicama odaslanim iz Pazina u to vrijeme dok arhivska istraživanja sugeriraju imena preostalih objekata. Današnji glavni gradski trg formiran je početkom 20. stoljeća pa razglednice i fotografije iz toga razdoblja svjedoče o postojanju pet ugostiteljskih objekata na njegovoj južnoj strani – uključujući i (između ostalih) restoran *Cesare Andriani* i *Dussi* (3), dok je kafić *Depiera* (4) bio pozicioniran na njegovoj istočnoj

strani zajedno sa slastičarnicom *Nuvolari*. Kava se nije ispijala samo na terasama kafića, već i u restoranima, primjerice 1930.-ih godina u restoranu *Trattoria Al Servo D'oro* (5) ili onom talijanskog *Teatra*. Završetkom Drugog svjetskog rata uslijedila je gospodarska kriza te racionalizacije i restrikcije u distribuciji i konzumaciji hrane što je utjecalo i na razvoj ugostiteljstva općenito. U periodu koji je uslijedio kafići, kavane, restorani, sveukupno otprilike 30 njih, djelovali su kao dio *Hotela "Istra"* (6) i *Mjesnog ugostiteljskog poduzeća*. Kako je turizam postao značajni dio gospodarstva prema 1970.-im godinama, u Pazinu se otvara i *Motel "Lovac"* (7), na brdašcu koje gleda na grad. Također, velik broj kafića otvara svoja vrata u to vrijeme, stvarajući tradiciju mjesta za kavu koja su popularna i danas, primjerice *Bombonjera*, *Bunker*, *Cibura*, kiosk-kafić Jakova Rađe (danas Belića) od kojih su neki ostali, a drugi postali dio urbanih legendi grada – *Mliječni restoran* (8), *Bar*, *Restoran "Centar"*, *Foiba*, *Caffe bar "Karmen"*,...

Pisino – Corso / Pazin – Korzo, 1906., MGP 508

Restoran i konačište Depiera u Pazinu, 1. desetljeće 20. stoljeća, MGP 509

Pisino – Piazza Garibaldi / Pazin – Trg Garibaldi, 1935., MGP 1870

Pisino. Viale VIII Novembre e casa Fabio Filzi / Pazin. Aleja VIII. studenog i kuća Fabija Filzija, 1940., MGP 503